

Inhoud

Voorwoord – 7

Gebruikte afkortingen – 9

1 Inleiding – 11

2 Een chronologische benadering – 18

3 Van geboorte- tot sterfhuis: Spinoza's korte leven – 22

DEEL 1. DE EERSTE GESCHRIFTEN

4 Drie soorten kennis en de *Verbetering van het verstand* (1659/1661) – 31

5 Korte verhandeling over de *Korte Verhandeling* (1661) – 52

6 Descartes en Spinoza, het denkende ik en God (1663) – 73

DEEL 2. DE HOOFDWERKEN:

THEOLOGISCH-POLITIEK TRAKTAAT (1670)

EN *ETHICA* (1677)

7 Religie, filosofie en de vrijheid van spreken en denken
in het *Theologisch-Politiek Traktaat* (1670) – 99

8 De metafysische grondslag van de *Ethica* (1675/1677) – 133

9 De eenheid van lichaam en geest en het vraagstuk van de vrije wil – 157

10 Bestaansdrang, zelfbehoud en de oorsprong van emoties – 189

11 Tussen machteloosheid en blijdschap:

een vrij mens volgt de veilige raad van de rede – 220

12 Het hoogste geluk en de vreugde van het inzicht – 249

DEEL 3. PERSOONLIJKE EN POLITIEKE VRIJHEID
IN EEN STABIELE DEMOCRATIE

- 13 Voor burgers: over de beste staatsvorm,
Politieke Verhandeling (1677) – 273
- 14 Enkele (persoonlijke) conclusies – 299

Noten – 317